

За охридскиот Рамковен договор денес се говори како за нешто што довело до прекин на вооружените дејства. Иако за вицепремиерот Абдилаќим Адеми охридскиот Договор не е договор, како што вели самиот, за добитници и за губитници, туку победа за сите кои живеат во Македонија, неспорно е дека тој ја запечати судбината на Македонците во нивната татковина, а од 13 август 2001 година Македонија веќе не е истата држава како онаа од пред ескалацијата на меѓуетничките односи во таа кобна година. Затоа, колку и да се говори дека меѓуетничките односи се релаксирани, жртвите ќе сведочат за едно време кога некој со пушка в рака посегна по територијалниот интегритет на државата и успеа под закана на оружјето да го добие она што го бара. Но, тоа не беа Македонците!

Пишува: Жаклина МИТЕВСКА

Седум години по потпишувањето на охридскиот Рамковен договор чувствата на граѓаните кои живеат во Република Македонија за него се поделени. Во однос на етничката структура, негативни чувства за овој Договор имаат 40 проценти од Македонците, додека кај припадниците на албанската етничка заедница процентот е 10. Позитивни чувства за него имаат 24 проценти од Македонците, наспроти 84 проценти кај Албанците.

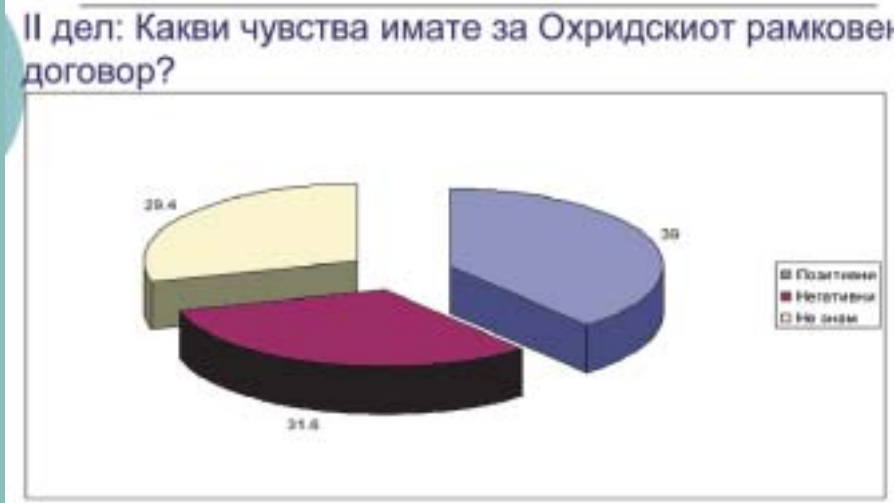
Ова се заклучоците од анкетата за охридскиот Рамковен договор, која ја спровел Институтот за демократија, како дел од анализата која ја спроведува владиниот Секретаријат за Рамковниот договор.

Во анкетата низ призмата за Рамковниот договор испитаниците одговарале и на прашања поврзани со меѓуетничките односи и заедничкото живеење. Станува збор за теренско истражување на примерок од 1.000 испитаници (ма-

НАЈГОЛЕМ ПРОЦЕНТ ОД АЛБАНЦИТЕ СМЕААТ ДЕКА РАМКОВНИОТ ДОГОВОР НЕ Е РЕАЛИЗИРАН ВО ЦЕЛИНА

РЕАЛИЗАЦИЈА НА СОН ИЛИ ЗАЕДН СТАБИЛНА МАКЕД

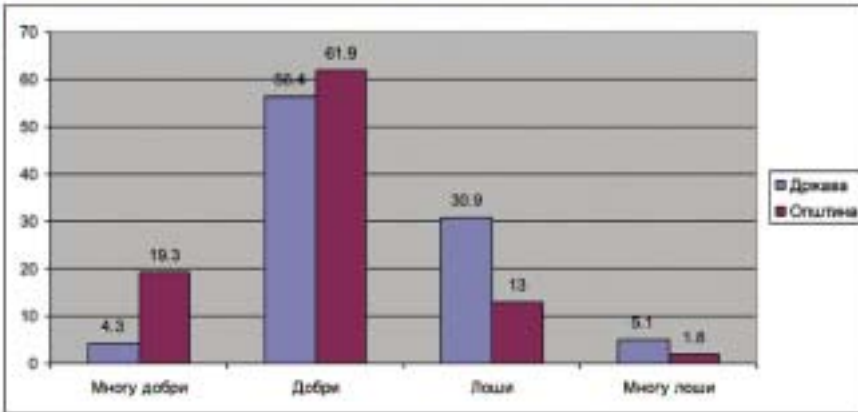
кедонски 70 проценти, албански 24 отсто, други етнички заедници околу 6 проценти), во седум региони, кои во целина демографски му одговараат на пописот на населението спроведен во Република Македонија.

Без оглед на тоа колку се веродостојни резултатите добиени во анкетата, односно колку ја презентираат реалноста на теренот, Рамковниот договор имаше цел да ги подобри меѓуетничките односи во државата и да доведе до неј-

зина стабилна и попросперитетна иднина. Колку тој ја исполни целта поради која беше потпишан во август 2001 година? Дали неодамнешните инциденти меѓу македонските и албанските ученици во Струга треба да ги разгледуваме како поединечни случаи или, пак, како нешто што тлее и чека момент кога ќе експлодира? Каков и да биде одговорот на ова прашање, факт е дека Македонија веќе не е истата држава како онаа од пред 2001 година. Иако за вицепре-

ПОДЕЛЕНОСТ

I дел: КАКО ГИ ОЦЕНУВАТЕ МЕЃУ-ЕТНИЧКИТЕ ОДНОСИ?

миерот задолжен за негово спроведување, Абдилаким Адеми, охридскиот Договор не е договор, како што вели самиот, за добитници и губитници, туку

посочуван како нешто свето од кое зависи иднината на оваа држава. Всушност, напредокот на Република Македонија сè уште се оценува во зависност од

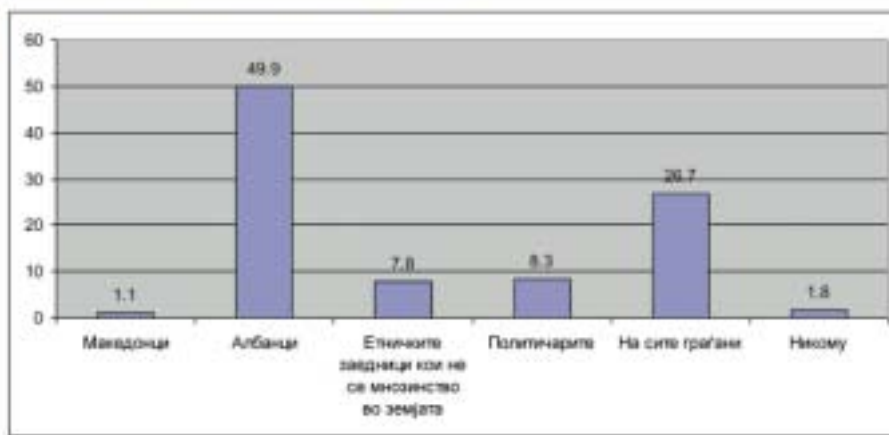
Сумирајќи ги резултатите од спроведената анкета, Даниел Мисев, од Институтот за демократија, вели дека индикативно е тоа што на прашањата - како ги оценувате меѓуетничките односи во вашата држава и меѓуетничките односи во вашата општина, добиле податок дека испитаниците во поголема мера ги перцепираат меѓуетничките односи како подобри на општинско и на локално ниво, отколку на централно ниво. За најголем број од нив меѓуетничките односи во однос на минатата година се непроменети. На прашањето дали ќе се подобрат, околу 40 проценти сметаат дека ќе се подобрат во одреден процент, додека 7,7 отсто одговориле дека значително ќе се подобрат. Согледани по етничка припадност овие одговори даваат податоци дека албанските испитаници во поголема мера се задоволни од досега постигнатото и од друга страна се пооптимисти од аспект на подобрувањето на меѓуетничките односи.

Секако дека одговорите на Албанците се очекувани, бидејќи тие добија сè што побараа. Во интерес на релаксирањето на меѓуетничките односи беше донесен Закон за амнестија, оние кои во 2001 г. посегнаа по државата, седнаа во пратеничките клупи. Се донесе и Закон за нова територијална поделба на државата, која наместо по географски, беше направена по етнички принцип, потоа Закон за употреба на јазиците, односно слушалките во законодавниот дом станаа неизбежни, албанскиот јазик стана службен јазик во општините каде припадниците на помалите етнички заедници се 20 проценти... итн. Иако, Рамковниот договор требаше да ги исполни очекувањата и на останатите помали етнички заедници, сепак од неговите придобивки очигледно се "офаждија" само припадниците на албанската етничка заедница. Нив ги има во сите институции на системот, но симптоматично е тоа што тие не запираат со своите барања, дури најавуваат и анализа за досега донесените закони кои произлегуваат од фамозниот Рамковен договор. И покрај сè што оваа држава направи за нив, тие сè уште се чувствуваат нерамноправни со останатите граѓани (55 проценти од анкетата), а и во најголем процент од нив сметаат дека овој Договор не е целосно имплементиран. Процентот за останатите граѓани во државава, кои не се чувствуваат рамноправно со другите е 28 отсто за македонските испитаници, 47 отсто е за турската заедница, 18 проценти за српската и 2 отсто за ромската заедница.

Колку политичките субјекти со своето однесување можат да влијаат на влошувањето на меѓуетничките односи?

ЕДЕН ЕТНИЧКИ ИЧКА ЖЕЛБА ЗА ОНСКА ДРЖАВА?

II дел: Во чија корист е ОРД?

победа за сите кои живеат во Македонија, неспорно е дека тој ја запечати судбината на Македонците во нивната татковина, а од 13 август 2001 година Македонија веќе не е истата држава како онаа од пред ескалацијата на меѓуетничките односи во таа кобна година.

Охридскиот Договор, иако од интелектуалците и од Македонците беше дефиниран како срам за Македонија, од меѓународните институции беше

тоа до каде е имплементацијата на одредбите кои произлегуваат од него.

Рамковниот договор стави крај на вооружените судири, но донесе значителни промени во корист на албанската етничка заедница. Амандманите на највисокиот законодавен акт од 2001 година станаа негов составен дел, а Собранието донесе низа закони со кои припадниците на албанската етничка заедница добија статус на привилегирани граѓани на оваа држава.

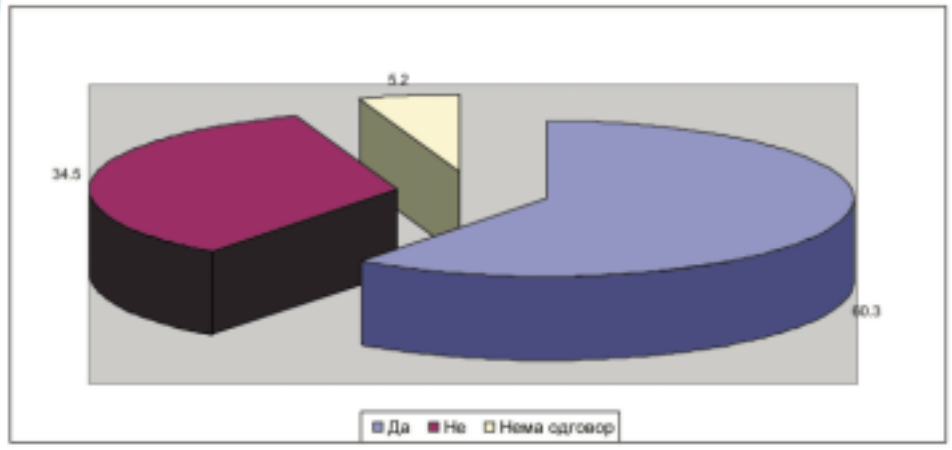
"Се обидовме - додава Мисев - да дознаеме кои институции како влијаат на релаксирањето на меѓуетничките односи. Интересно е што институциите од цивилното општество, како верските институции, невладините организации, домашните и странските меѓународни

њето на овој Договор, додека 25 проценти констатирале дека такво нешто воопшто нема. На прашањето какви односи сакате да развivate со другите заедници, 20 проценти одговориле дека сакаат пријателски односи, а 40 отсто сакаат бизнис соработка.

уставен поредок, кој ги прави сите граѓани еднакви во нивните права и обврски, кои ги имаат кон државата. Со него Македонија и нејзините граѓани јасно го трасираа патот за иднината на нивната држава, иднина која ќе ја води државата кон евроатлантски интеграции и кон изградба на државните институции. Тоа ќе ја зајакне довербата кон државата за сите ентитети кои живеат во оваа држава, без оглед на нивната етничка определеност или, пак, групација. Неговата реализација не значи реализација на некој етнички сон, туку реализација на нашиот заеднички сон за стабилна држава каде сите подеднакво ќе ги реализираме нашите права. Овој договор не се реализира во некои сегменти во предвидените рокови, причина за тоа беше што некои политички субјекти го гледаа како пораз на нивните етнички позиции, овој договор се злоупотреби за манипулација со населението, како и за добивање на дневни политички поени, кои беа на штета на заедничкиот интерес. Требаше да помине време за сите граѓани на Македонија да го сфатат неговото значење за стабилноста на нашата држава и нашиот регион. Охридскиот Рамковен договор може да служи како модел како треба да се спречуваат меѓуетничките конфликти на овие простори. Тој требаше да биде едно наше минато и ние денес требаше да разгледуваме други сегменти на животот. Но, тој не е конечно завршен, работа која ја обврзува денешната Влада за побрзо да ги реализира обврските. Реализацијата на охридскиот Договор не треба да биде само во областа на една личност, една политичка партија, ниту на Влада, туку на сите оние кои можат да го завршат реализирањето на истиот Договор, кое почнува од најмалите организации, од локалните единици, до највисоките државни институции".

Без оглед на тоа кој што денес констатира за охридскиот Договор, факт е дека тој нам, на Македонците, ни беше наметнат, а политичарите го потпишаа под притисок на меѓународните фактори. Денес за него се говори како за нешто што довело до прекин на крвопролевањето, но треба ли да забораваме на македонските синови кои ги изгубија животите бранејќи го уставниот поредок на државата. Најблиските останаа без нив, а Македонија не само што остана без своите херои, туку доби и нов уставен поредок, кој од корен го смени нејзиниот многувековен идентитет. Затоа, колку и да се дискутира дека меѓуетничките односи се релаксирани, жртвите ќе сведочат за едно време кога некој со пушка в рака посегна по територијалниот интегритет на државата и успеа под закана на оружјето да го добие она што го бара. Но, тоа не беа Македонците!

III дел: Дали се чувствувате РАМНОПРАВНИ со другите етнички заедници?

организации за поголем дел од граѓаните влијаат позитивно на подобрувањето на меѓуетничките односи. Политичките партии најнегативно влијаат на меѓуетничките односи, потоа медиумите, негативно се перцепирани судството и полицијата, исто така, и Владата. На прашањето што е најзначајно за да се подобрат меѓуетничките односи, од најголем број од испитаниците било потенцирано образованието, како најбитен елемент, потоа иницијативите за соработка меѓу заедниците, соработка меѓу политичките партии, ефикасна администрација и судството".

Податоците добиени од анкетата говорат дека повеќе од 97 проценти од испитаниците слушнале за Рамковниот договор, како резултат на тоа што во последните десеттина години тој беше најексплоатирана тема. Една четвртина од испитаниците го доживуваат Рамковниот договор како мировен, додека мултиетничноста изразена во јавниот живот и почитувањето на потребите на сите граѓани е околу 16,6 проценти. Висок е процентот на испитаниците кои сè уште не се запознати со главните принципи на охридскиот Рамковен договор.

На прашањето во чија корист е овој Договор околу 50 проценти одговориле дека е во корист на албанската етничка заедница, додека 27 проценти дека е во корист на сите граѓани во државата, а само 7,8 отсто одговориле дека е во корист на етничките заедници кои не се мнозинство во земјата.

Околу 40 проценти од испитаниците одговориле дека има подобрување на меѓуетничките односи по потпишува-

Дали реализирањето на Договорот ќе ја стабилизира државата и ќе ја забрза интеграцијата кон ЕУ и НАТО?

Најголем процент од испитаниците одговориле дека реализирањето на Договорот ќе ја стабилизира државата и ќе ја забрза интеграцијата кон ЕУ и НАТО.

ПОБЕДНИЦИ

За вицепремиерот Адеми охридскиот Договор го означува крајот на невозможното институционално функционирање на Македонија и почетокот на изградбата на државните институции кои ќе ја одразуваат мултиетничката, мултикултурната и мултирелигиозната реалност во Македонија.

"Кога се зборува за охридскиот Договор - вели Адеми - ќе биде голема грешка ако тој се анализира низ призмата на тоа кој победи, а кој изгуби, туку тој треба да се анализира од аспект на разрешување на еден конфликт, кој дојде како резултат на институционализацијата на една етничка држава што во реалност беше мултиетничка држава. Кога се зборува за охридскиот Договор треба да се тргне од тоа што доби Македонија, а што добија нејзините граѓани по неговото потпишување. Може да се каже дека со овој Договор не победи само еден ентитет, туку Македонија и нејзините граѓани добија мир и ја избегнаа опасноста конфликтот да зазема поголеми меѓуетнички размери. Со овој Договор Македонија и нејзините граѓани добија гаранции за нов